

Broedgevallen van Zwartkopmeeuw *Larus melanocephalus* en Stormmeeuw *Larus canus* in Drenthe

Gerrit Bril

*Het Bargerveen met z'n uitgestrekte veenplassen herbergt de grootste kolonies Kokmeeuwen van Drenthe en de aantallen zijn opvallend stabiel. Dit meeuwenparadijs heeft ook z'n aantrekkingskracht op andere meeuwensoorten. In 2005 werden zekere broedgevallen geconstateerd van Zwartkopmeeuw *Larus melanocephalus* en Stormmeeuw *Larus canus*. Het gaat om de eerste met zekerheid vastgestelde broedpogingen in Drenthe.*

Zwartkopmeeuw

Op 15 april werden 2 volwassen exemplaren waargenomen tussen de Kokmeeuwen in het Amsterdamscheveld. Tijdens een speurtocht in een afgelegen veenput werd op 28 april aan de rand van een kokmeewukolonie een broedende Zwartkopmeeuw aangetroffen. De locatie laat zich omschrijven als een complex van veenplassen/veenputten met enkele kleine eilandjes waar de vegetatie gedomineerd wordt door Pitrus. De broedende Zwartkopmeeuw werd omringd door 3 broedende Kokmeeuwen binnen een straal van enkele meters. Het nest bevond zich in een pitruspol. De totale omvang van de kokmeewukolonie betrof 77 paar. Opvallend was dat de Zwartkopmeeuwen in de lucht werden lastiggevallend door Kokmeeuwen, maar op of naast het nest niet. Dat het om een zeker broedgeval gaat en niet om schijnbroeden werd op die dag nog eens onderstreept doordat de broedende vogel het nest even verliet en kort daarop terugkeerde en schuddenderwijs de positie op het nest weer innam. Op 13 mei bevond zich nog steeds een broedende vogel op het nest, maar ontbrak een tweede exemplaar. Eenzelfde situatie werd aangetroffen op 21 mei, de dag waarop het laatst een broedende vogel werd waargenomen. Begin juni werd de locatie bezocht maar konden geen Zwartkopmeeuwen meer worden ontdekt. Omdat het broedsucces bij de Kokmeeuw veel beter uitviel dan voorgaande jaren, waren er op dat moment nog veel Kokmeeuwen met pulli aanwezig. Het is niet ondenkbaar dat er Zwartkopmeeuwen in het gebied aanwezig waren maar binnen de meute Kokmeeuwen niet opvielen. Het is dus niet met zekerheid te zeggen of er met succes is gebreed.

Stormmeeuw

Naar aanleiding van een vermeend broedgeval van een Geelpootmeeuw werd op 24 mei de rand van een grote veenplas in het Amsterdamscheveld afgezocht op broedende meeuwen. De zoekactie leverde geen Geelpootmeeuw maar wel een broedende Stormmeeuw op! Naast de broedende vogels stond een tweede exemplaar wakend om zich heen te kijken. Het nest werd diverse malen verdedigd tegen Kokmeeuwen. De broedlocatie betrof een drooggevalle veenril aan de rand van een grote waterplas van circa 110 ha. Op de drooggevalle plek was geen begroeiing aanwezig, hooguit wat

afgestorven heide en opslag (zie ook foto). Op 7 juni werd de plaats weer bezocht en wederom een broedende Stormmeeuw aangetroffen. Toen de broedende vogel het nest even verliet konden met enige moeite eieren worden onderscheiden.

Op 18 juni werd wederom een broedende vogel waargenomen met op korte afstand een wakende vogel. De laatste waarneming werd gedaan op 29 juni. In de buurt van het nest zwommen wel twee Stormmeeuwen maar er werden geen pulli waargenomen. Deze zouden op dat moment circa 10 dagen oud kunnen zijn en dus in de nabijheid van de oudervogels verwacht mogen worden. Nu moet gezegd worden dat op dat moment het ter plaatse een stuk onoverzichtelijker was door de aanwezigheid van Kokmeeuwen die van elders met halfwas en bijna vliegvlugge jongen naar deze locatie waren gezwommen. Al met al is het niet zeker of er sprake is geweest van een geslaagd broedgeval.

Discussie

Zwartkopmeeuw

De vestiging in het Bargerveen past in het beeld van de opmars richting het noorden en oosten van ons land sedert de jaren zeventig. Sinds de jaren zeventig is de Zwartkopmeeuw een vaste broedvogel van Nederland. In de jaren negentig is de soort gestaag toegenomen en in 2003 werd de Nederlandse populatie geschat op 870 paren (van Dijk et al. 2005).

Broedende Stormmeeuw, Bargerveen 24 mei 2005 (G. Bril). *Breeding Common Gull, Bargerveen 24 May 2005.*

Het grootste deel van de broedpopulatie (94%) bevindt zich in het Delta-gebied. Hierbuiten komen alleen noemenswaardige kolonies voor in het IJsselmeergebied. In de periode 1998-2000 werden in zeven atlasblokken in het oosten van Overijssel broedparen aangetroffen. Eén hiervan betrof het blok waarin de vloeivelden van de Krim zijn gelegen, nabij Coevorden, dus niet ver van het Bargerveen. In 2000 werd in het Fochteloërveen een Zwartkopmeeuw als broedpaar opgevoerd, duidelijke bewijzen voor een echte broedpoging zijn hier niet verkregen. Dat Zwartkopmeeuwen potentiële broedplaatsen aandoen blijkt wel uit waarnemingen van twee volwassen vogels op 10 mei 2002 in het Fochteloërveen (Feenstra 2003) en een eerstejaars vogel bij de Davidsplassen op 14 mei 2004 (Kleine 2004).

In 2002 werd de Zwartkopmeeuw ook als broedvogel opgevoerd in het Bargerveen, maar evenals in het Fochteloërveen werden er geen onomstotelijke bewijzen verkregen voor een broedgeval. In 2004 werden in het Bargerveen op vrijwel dezelfde locatie als 2005 op 13 april drie exemplaren rondvliegend waargenomen en op 24 april twee exemplaren zwemmend in buurt van de kokmeeuwkolonie. Nadien werden geen vogels meer aangetroffen, maar in een gebied met zoveel broedende Kokmeeuwen zijn Zwartkopmeeuwen gemakkelijk over het hoofd te zien. Het broedgeval in het Bargerveen in 2005 is dus het eerste officiële broedgeval van de provincie. Zwartkopmeeuwen broeden graag in gezelschap van Kokmeeuwen. Dit past in het beeld van de tot nu toe in Drenthe vastgestelde 'broedparen' die zich tevens tussen de Kokmeeuwen bevonden. Het Bargerveen is de enige locatie waar de Kokmeeuw de laatste jaren stand weet te houden in redelijke getale, alhoewel ook hier de indruk bestaat dat het broedsucces minimaal is. Zwartkopmeeuwen staan er om bekend dat ze momenteel een veel betere jongenproductie kennen dan de Kokmeeuwen waarmee ze in kolonieverband broeden. Zolang er Kokmeeuwen in het Bargerveen aanwezig zullen blijven, is er een gereede kans op een weerzien met Zwartkopmeeuwen. Wie weet lukt het ze met succes te broeden. Ook in andere kolonies van enig allure (Fochteloërveen en Dwingelderveld) is het zaak om alert te blijven op broedpogingen.

Stormmeeuw

De Stormmeeuw is hoofdzakelijk een broedvogel van het Waddengebied, Noord-Holland en het noordelijke deel van de Delta met een geschatte Nederlandse populatie van circa 6200 broedparen. Sinds de jaren negentig neemt het aantal paren gestaag af. Binnenlandse broedgevallen ver van de kust verwijderd zijn zeer bijzonder en beperkten zich tot dusver tot het rivierengebied rond Arnhem/Nijmegen en bij Budel in Noord-Brabant (SOVON 2002). Wat dat betreft is het broedgeval in het Bargerveen een behoorlijke primeur. De soort werd nimmer eerder in Drenthe als broedvogel vastgesteld.

Stormmeeuwen prefereren kale terreinen als habitat (opspuiterreinen, duinen en platte daken). Drooggevalen veenplassen vertonen gelijkenis met dergelijk habitat. Het is overigens niet ondenkbaar dat broedgevallen van solitair broedende Stormmeeuwen onopgemerkt blijven. In het Bargerveen was op vrijwel dezelfde plaats in 2004 het gehele broedseizoen ook al een paartje present, maar toen werd het op overzomeraars gehouden. Het broedgeval in 2005 werd min of meer per toeval ontdekt. Wie dus komend broedseizoen verdachte Stormmeeuwen ziet rondhangen doet er goed aan om de term overzomeraar even te parkeren en grondig op onderzoek uit te gaan!

Summary: Breeding cases of Mediterranean Gull *Larus melanocephalus* and Common Gull *Larus canus* in Drenthe

Both described breeding cases occurred in the Bargerveen, a large peat-moor relict in the south-east of Drenthe. The Mediterranean Gull breed in a colony of Black-headed Gull *Larus ridibundus* and the nest was surrounded by three nests of this species within a few meters. The nest was located in a tuft of *Juncus effuses*. Several times a bird was observed to incubate with its partner at close range. At the time there should have been young, the birds had disappeared, so breeding has not been successful. In recent years the species was claimed to breed at several sites in Drenthe, but this was so far never proved by detecting the nest site.

A pair of Common Gulls had its nest on a bare peat ridge adjacent to a large stretch of open water, close to a colony of Black-headed Gulls. Three times an incubating bird was observed, in most cases accompanied by its partner. Once when the incubating bird left the nest a glimpse was caught of a clutch, but the number of eggs was not established. At the moment there should have been young, the two adults were swimming nearby the nest site, but young were not detected. It is not sure whether the pair finally raised young. For the Common Gull this is the first inland breeding case within a range of about 50 km.

Literatuur

- Van Dijk A.J. Dijkse L., Hustings F., Koffijberg, Schoppers J., Teunissen W., van Turnhout C., van der Weide M.J.T., Zoetebier D. & Plate C. 2005. Broedvogels in Nederland in 2003. SOVON –monitoringrapport 2005/01. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- Feenstra H. 2003. Vogels in het Fochteloërveen 2002. Bureau Vogelinventarisatie De Kraanvogel. Fochteloo 2003/1.
- Kleine J. 2004. Fauna-inventarisatie Dwingelderveld en omgeving 2004. Rapport in eigen beheer, Dwingeloo.
- SOVON 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000 (Nederlandse Avifauna 5). Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey Nederland, Leiden.

Adres: 't Rak 53, 7761 GM Schoonebeek